

УДК 342.92

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v4.2025.15>**М. М. Сливка***orcid.org/0000-0003-2679-1632**кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри адміністративного та інформаційного права**Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти**Національного університету «Львівська політехніка»*

ПРИМИРЕННЯ СТОРІН В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ: ВІДМОВА СУДУ У ЗАТВЕРДЖЕННІ УМОВ ПРИМИРЕННЯ

Постановка проблеми. У адміністративному судочинстві України примирення сторін є ефективним інструментом врегулювання спорів, що дозволяє уникнути тривалого розгляду справи. Однак суди часто відмовляють у затвердженні умов примирення, посилаючись на статтю 190 КАС України. Проблема полягає в тому, що сторони не завжди дотримуються формальних вимог (наприклад, відсутність чіткої згоди чи підпису), умови примирення можуть суперечити закону або виходити за межі компетенції суб'єктів владних повноважень, а також створювати загрозу правам та інтересам третіх осіб, зокрема в сферах техногенної та пожежної безпеки. Це призводить до продовження судового розгляду, нівелюючи переваги примирення, і вимагає глибокого аналізу судової практики для розуміння причин відмов та запобігання зловживанням.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз судової практики адміністративних судів України щодо відмови у затвердженні умов примирення сторін, з метою виділення ключових випадків, причин та правових підстав таких відмов на основі статті 190 КАС України та спеціального законодавства. Дослідження спрямоване на систематизацію проблемних аспектів (формальні порушення, суперечність закону, порушення інтересів третіх осіб) для надання рекомендацій сторонам щодо ефективного використання механізму примирення та забезпечення захисту публічних інтересів.

Стан опрацювання проблематики. Інститут примирення сторін в адміністративному судочинстві України є об'єктом активних наукових розвідок численних вітчизняних дослідників, які аналізують його теоретичні засади, процесуальні особливості, зарубіжний досвід та перспективи вдосконалення в контексті євроінтеграції. Цей інститут розглядається як ефективний механізм альтернативного врегулювання публічно-правових спорів, що базується на взаємних поступках сторін, сприяє економії ресурсів суду та учасників процесу, а також забезпечує швидке та добровільне вирішення конфліктів без порушення закону чи інтересів третіх осіб. Зокрема, значний внесок у вивчення теми зробили такі на-

уковці, як О. Д. Сидельников, І. Л. Желтобрюх, О. М. Балашов, Н. О. Васильченко, В. В. Гриценко, І. О. Корецький, Н. С. Кучерук, Н. А. Мазаракі, Р. Ф. Мустафін, А. С. Новосад, А. Г. Пишна, М. Я. Поліщук та ін.

Виклад основного матеріалу. Основна норма права, яка регулює коло випадків, коли суд постановляє ухвалу про відмову у затвердженні умов примирення, передбачена частиною 6 статті 190 Кодексу адміністративного судочинства, де зазначено: «Суд постановляє ухвалу про відмову у затвердженні умов примирення і продовжує судовий розгляд, якщо:

1) умови примирення суперечать закону чи порушують права чи охоронювані законом інтереси інших осіб або є невиконуваними; або

2) одну зі сторін примирення представляє її законний представник, дії якого суперечать інтересам особи, яку він представляє» [1].

Далі пропонуємо проаналізувати конкретні випадки, коли суди відмовляють у затвердженні умов примирення, які були визначені сторонами спору.

1. Відсутність письмової згоди однієї зі сторін або невідповідність заяви вимогам КАС України.

У деяких справах суди відмовляють у затвердженні примирення через формальні порушення процедури. Наприклад, в ухвалі Житомирського окружного адміністративного суду від 16 січня 2025 року (справа № 240/21555/24) за позовом військовослужбовця до військової частини про визнання протиправною відмову у звільненні та зобов'язання вчинити дії, суд відмовив у затвердженні умов примирення. Причина: відповідач не надав письмової згоди з умовами примирення, як того вимагає стаття 190 КАС України. Представник позивача подав заяву з посиланням на витяг з наказу про звільнення, але суд не визнав це згодою відповідача. Заява про примирення повинна бути у формі єдиного документа, підписаного обома сторонами, або окремих документів з чіткою згодою. Відсутність такої згоди робить заяву недійсною, що призводить до відмови та продовження розгляду справи.

У даній ухвалі суд зазначив наступне: «Проте, в межах даної справи відповідачем не надано пись-

мової згоди з умовами примирення. Суд не може вважати витяг з наказу Командувача ІНФОРМАЦІЯ_2 №170-РС від 11.11.2024 року згодою з умовами примирення.

Таким чином, заява про примирення сторін не відповідає вимогам статті 190 КАС України.

За наведених обставин судом не можуть бути затверджені умови примирення сторін у справі» [2].

2. Суперечність умов примирення закону або невиконуваність через відсутність компетенції суб'єкта владних повноважень.

Суди часто відмовляють, якщо умови примирення виходять за межі повноважень суб'єкта владних повноважень або суперечать нормам закону. Яскравий приклад – ухвала Житомирського окружного адміністративного суду від 23 травня 2023 року (справа № 240/11342/22) за позовом колишнього секретаря міської ради до міського голови та міської ради про визнання протиправними рішення та розпорядження про звільнення, поновлення на посаді та стягнення зарплати. Сторони запропонували умови, за якими відповідач визнавав позов і скасовував свої акти (рішення сесії ради та розпорядження голови). Суд відмовив, оскільки міський голова не має повноважень скасовувати розпорядження як акти індивідуальної дії, а рішення ради є нормативними актами, оскарження яких регулюється спеціальними нормами (статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та статті 264 КАС України). Такі умови визнані суперечливими закону та невиконуваними, що відповідає пункту 1 частини 6 статті 190 КАС України.

У наведеній ухвалі суд дійшов наступного висновку: «Суд, вважає, що умови примирення сторін, що запропоновані позивачем і відповідачем, суперечать закону, є невиконуваними, так як серед повноважень міського голови закон не передбачає можливості скасовувати свої розпорядження, що є актами індивідуальної дії».

За наведених обставин судом не можуть бути затверджені умови примирення сторін у справі» [3].

3. Відсутність правових підстав для примирення в конкретній сфері регулювання.

У справах, пов'язаних з державним наглядом у сфері техногенної та пожежної безпеки, суди відмовляють, якщо примирення не передбачене спеціальним законодавством. В ухвалі Миколаївського окружного адміністративного суду від 20 червня 2022 року (справа № 400/7126/21) за позовом ГУ ДСНС в Одеській області до ТОВ «Мардарівське ХПП» про застосування заходів реагування (зупинення експлуатації), суд відмовив у затвердженні умов примирення. Причина: нормами Кодексу цивільного захисту України не передбачена можливість примирення в таких спорах. Крім того, позивач (суб'єкт владних повноважень) не

надав доказів повноважень першого заступника начальника ГУ ДСНС підписувати угоду. Це підкреслює, що примирення можливе лише в межах, не заборонених спеціальними законами, інакше воно суперечить пункту 1 частини 6 статті 190 КАС України.

З цього приводу в ухвалі суду зазначено таке: «Суд вважає, що необхідне відмовити у затвердженні умов примирення, оскільки нормами Кодексу цивільного захисту України не передбачена така можливість. Також позивач не надав суду докази, що підтверджують повноваження у першого заступника начальника ГУ ДСНС України в Одеській області підписувати такі умови примирення, як у суб'єкта владних повноважень» [4].

4. Порухення прав та інтересів третіх осіб через неусунені загрози.

Найпоширеніша причина відмови – порушення інтересів третіх осіб, зокрема загроза життю та здоров'ю людей. В ухвалі Рівненського окружного адміністративного суду від 09 грудня 2021 року (справа № 460/5420/21) за позовом ГУ ДСНС у Рівненській області до ТОВ «Морган Феніче» про застосування заходів реагування (зупинення роботи), суд відмовив у затвердженні примирення. Хоча відповідач усунув частину порушень пожежної безпеки, залишилися грубі недоліки (відсутність автоматичної пожежної сигналізації, протипожежних дверей), що створюють загрозу для працівників та відвідувачів. Суд наголосив, що умови примирення порушують охоронювані законом інтереси третіх осіб, що є підставою для відмови за пунктом 1 частини 6 статті 190 КАС України.

В ухвалі суд виснував наступне: «Суд, вважає, що умови примирення сторін, що запропоновані позивачем і відповідачем, порушують охоронювані законом інтереси третіх осіб – громадян України, працівників підприємства та відвідувачів приміщень, що належать відповідачу, оскільки приміщення перебуває у стані, що загрожує життю і здоров'ю людей, про що свідчить ряд неусунутих порушень, виявлених згідно акта №49 про результати планового заходу державного нагляду щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки».

За наведених обставин судом не можуть бути затверджені умови примирення сторін у справі» [5].

Аналогічно в ухвалі Житомирського окружного адміністративного суду від 13 травня 2021 року (справа № 240/5618/21) за позовом ГУ ДСНС у Рівненській області до ТОВ «ОІЛ ГАЗ» про зупинення роботи АЗС, суд відмовив через неусунені 23 порушення (відсутність систем оповіщення, страхування, автоматичної сигналізації тощо). Це загрожує життю та здоров'ю користувачів АЗС, порушуючи інтереси третіх осіб.

У наведеній ухвалі суд прийшов до таких висновків: «Суд, вважає, що умови примирення сторін, що запропоновані позивачем і відповідачем, порушують охоронювані законом інтереси третіх осіб – громадян України та інших осіб, які користуються послугами АЗС, що належить відповідачу, оскільки АЗС перебуває у стані, що загрожує життю і здоров'ю людей, про що свідчить ряд неусунутих порушень, виявлених згідно акта від 16 березня 2021 року №13 про результати планового заходу державного нагляду щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки.

За наведених обставин судом не можуть бути затверджені умови примирення сторін у справі» [6].

В ухвалі Рівненського окружного адміністративного суду від 15 вересня 2021 року (справа №460/5027/21) суд підкреслив наступне: «У силу норм глави 14 Кодексу цивільного захисту населення України звернення органу державного нагляду до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування, зокрема, з підстав недотримання вимог пожежної безпеки, спрямоване на попередження створення загрози життю та/або здоров'ю людей, унеможливлення створення загрози безпеці населення.

Суд вважає, що затвердження умов примирення сторін на запропонованих умовах порушуватиме вимоги закону та фактично нівелюватиме мету застосування заходів реагування – попередження створення загрози безпеці населення.

Відповідно до ч.6 ст.190 Кодексу адміністративного судочинства України, суд постановляє ухвалу про відмову у затвердженні умов примирення і продовжує судовий розгляд, якщо:

1) умови примирення суперечать закону чи порушують права чи охоронювані законом інтереси інших осіб або є невиконуваними; або

2) одну зі сторін примирення представляє її законний представник, дії якого суперечать інтересам особи, яку він представляє.

Враховуючи викладене, суд вважає, що добровільно прийняті сторонами умови примирення сторін суперечать закону, а тому підстави для їх затвердження та закриття провадження у справі відсутні» [7].

В якості окремого прикладу зазначимо ухвалу, коли суд відмовив у закритті провадження на підставі заяви відповідача, але затвердив примирення, що є окремою і самостійною підставою для закриття провадження.

В ухвалі Запорізького окружного адміністративного суду від 08 грудня 2023 року (справа № 280/8775/23) за позовом прокуратури в інтересах держави до ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат» про зобов'язання привести захисну споруду в готовність, суд спочатку відмовив у за-

критті провадження на підставі п. 8 ч. 1 ст. 238 КАС України (відповідач не є суб'єктом владних повноважень), але затвердив умови примирення. Підстави: умови не суперечать закону, є виконуваними, не порушують інтересів третіх осіб, і сторони усунули порушення. Це ілюструє, що примирення можливе, якщо всі вимоги ст. 190 КАС України дотримані [8].

Висновки. Аналіз судової практики показує, що суди відмовляють у затвердженні умов примирення в адміністративному судочинстві переважно через: 1) формальні порушення (відсутність згоди); 2) суперечність закону або невиконуваність (відсутність компетенції); 3) відсутність правових підстав у спеціальних нормах (наприклад, у сфері цивільного захисту); 4) порушення інтересів третіх осіб (загроза життю та здоров'ю). Ці відмови ґрунтуються на частині 6 статті 190 КАС України та спрямовані на забезпечення законності, захисту публічних інтересів і запобігання ризикам.

Практика підкреслює важливість ретельної перевірки умов примирення, щоб уникнути зловживань і забезпечити реальне врегулювання спорів, а також недопущення порушення прав третіх осіб. Для сторін рекомендується заздалегідь перевіряти відповідність умов нормам КАС України та спеціального законодавства, а також усувати всі порушення перед поданням заяви.

Література

1. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 22.09.2025).
2. Ухвала Житомирського окружного адміністративного суду від 16 січня 2025 року у справі № 240/21555/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124466575> (дата звернення: 22.09.2025).
3. Ухвала Житомирського окружного адміністративного суду від 23 травня 2023 року у справі № 240/11342/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111161435> (дата звернення: 22.09.2025).
4. Ухвала Миколаївського окружного адміністративного суду від 20 червня 2022 року у справі № 400/7126/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104833546> (дата звернення: 22.09.2025).
5. Ухвала Рівненського окружного адміністративного суду від 09 грудня 2021 року у справі № 460/5420/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101886562> (дата звернення: 22.09.2025).
6. Ухвала Житомирського окружного адміністративного суду від 13 травня 2021 року у справі № 240/5618/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96896565> (дата звернення: 22.09.2025).
7. Ухвала Рівненського окружного адміністративного суду від 15 вересня 2021 року у справі №460/5027/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/99653263> (дата звернення: 22.09.2025).

8. Ухвала Запорізького окружного адміністративного суду від 08 грудня 2023 року у справі № 280/8775/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115515934> (дата звернення: 22.09.2025).

Анотація

Сливка М. М. Примирення сторін в адміністративному судочинстві України: відмова суду у затвердженні умов примирення. – Стаття.

Стаття присвячена аналізу механізму примирення сторін в адміністративному судочинстві України з акцентом на випадки відмови судів у затвердженні умов примирення. На основі вивчення ухвал адміністративних судів (зокрема, Житомирського, Запорізького, Миколаївського, Рівненського та інших) виділено ключові підстави відмови: формальні порушення процедури (відсутність згоди чи підпису), суперечність умов закону, відсутність правових підстав у спеціальних сферах (наприклад, пожежна безпека), порушення інтересів третіх осіб (загроза життю та здоров'ю). Для порівняння наведено випадок успішного затвердження примирення. Аналіз ґрунтується на статті 190 Кодексу адміністративного судочинства України та спеціальному законодавстві, підкреслюючи необхідність дотримання законності для ефективного врегулювання спорів.

Адміністративне судочинство в Україні передбачає можливість примирення сторін як ефективний спосіб врегулювання спорів без повного судового розгляду. Згідно зі статтею 190 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України), сторони можуть повністю або частково врегулювати спір на підставі взаємних поступок, якщо умови примирення не суперечать закону, не порушують прав та інтересів третіх осіб і не виходять за межі компетенції суб'єкта владних повноважень. Суд затверджує умови примирення ухвалою, що одночасно закриває провадження у справі. Однак, якщо умови не відповідають вимогам закону, суд відмовляє у їх затвердженні та продовжує розгляд справи.

Аналіз судової практики, зокрема ухвал адміністративних судів, дозволяє виділити ключові випадки та причини відмови у затвердженні умов примирення. Нижче розглянуто конкретні приклади з ухвал судів, де така відмова мала місце, з акцентом на обставини та правові підстави. Це демонструє, як суди застосовують частину 6 статті 190 КАС України, відмовляючи у затвердженні, якщо умови суперечать закону, є невиконуваними, порушують інтереси інших осіб або не відповідають формальним вимогам. Додатково звернуто увагу на ухвалу Рівненського окружного адміністративного суду від 15 вересня 2021 року (справа №460/5027/21), яка ілюструє комбінацію формальних і змістовних підстав для відмови.

Ключові слова: адміністративне судочинство; примирення сторін; відмова суду; Кодекс адміністративного

судочинства України; судова практика; порушення пожежної безпеки; інтереси третіх осіб; суб'єкти владних повноважень.

Summary

Slyvka M. M. Reconciliation of parties in Administrative proceedings in Ukraine: court's refusal to approve the terms of reconciliation. – Article.

The article is dedicated to the analysis of the reconciliation mechanism in administrative proceedings in Ukraine, with an emphasis on cases where courts refuse to approve the terms of reconciliation. Based on the study of rulings from administrative courts (in particular, Zhytomyr, Zaporizhzhia, Mykolaiv, Rivne and others), key grounds for refusal are identified: formal procedural violations (absence of consent or signature), contradiction of terms to the law, lack of legal grounds in specialized areas (for example, fire safety), violation of the interests of third parties (threat to life and health). For comparison, a case of successful approval of reconciliation is provided. The analysis is based on Article 190 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine and specialized legislation, emphasizing the need to comply with legality for effective dispute resolution.

Administrative proceedings in Ukraine provide for the possibility of reconciliation of parties as an effective way to resolve disputes without a full trial. According to Article 190 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine (CAP of Ukraine), parties may fully or partially settle a dispute based on mutual concessions, provided that the terms of reconciliation do not contradict the law, do not violate the rights and interests of third parties, and do not exceed the competence of the public authority entity. The court approves the terms of reconciliation by a ruling, which simultaneously closes the proceedings in the case. However, if the terms do not meet the requirements of the law, the court refuses to approve them and continues the consideration of the case.

The analysis of judicial practice, including rulings of administrative courts, allows identifying key cases and reasons for refusing to approve the terms of reconciliation. Below, specific examples from court rulings where such refusal occurred are examined, with an emphasis on the circumstances and legal grounds. This demonstrates how courts apply Part 6 of Article 190 of the CAP of Ukraine, refusing approval if the terms contradict the law, are unenforceable, violate the interests of other persons, or do not meet formal requirements. Additionally, attention is drawn to the ruling of the Rivne District Administrative Court dated September 15, 2021 (case No. 460/5027/21), which illustrates a combination of formal and substantive grounds for refusal.

Key words: administrative proceedings; reconciliation of parties; court refusal; Code of Administrative Procedure of Ukraine; judicial practice; fire safety violations; interests of third parties; public authority entities.

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 31.10.2025

Дата публікації: 27.11.2025